

გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურის თბილისის რეგიონალურმა ცენტრმა. აპელანტის მოსაზრებით, საქალაქო სასამართლოს დაუშვებლობის გამო უნდა შეეწყვიტა საქმის წარმოება, ვინაიდან საგადასახადო კოდექსის მიხედვით, მოქმედებდა 20 დღიანი გასაჩივრების ვადა შემოსავლების სამსახურში. პირის მხრიდან ვალდებულების შეუსრულებლობა, თავის მხრივ, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღიარებად მიიჩნეოდა, იგი მიიქცეოდა აღსასრულებლად და ვადის დაუცველად შეტანილი საჩივარი განუხილველად უნდა დაჩრენილიყო.

სააპელაციო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა სააპელაციო საჩივარი და უცვლელად გაიზიარა საქალაქო სასამართლოს მოსაზრება.

სააპელაციო სასამართლოს განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა ცენტრმა და მოითხოვა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2008 წლის 30 სექტემბრის განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა იმ მოტივით, რომ მეწარმეს გაშვებული ჰქონდა კანონმდებლობით დადგენილი ყველა ვადა.

საკასაციო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურის თბილისის რეგიონალური ცენტრის საკასაციო საჩივარი და უცვლელად დატოვა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2008 წლის 30 სექტემბრის განჩინება.

2. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

საკასაციო სასამართლოს მოსაზრებით, მართალია, საგადასახადო კოდექსის 147.2 მუხლი ითვალისწინებდა გასაჩივრების 20 დღიან ვადას, რაც მოცემულ შემთხვევაში დაირღვა კიდევ, თუმცა მასზე მითითება არარელევანტური იყო შემდეგი გარემოების გამო: საგადასახადო შეტყობინებაში პირს განემარტა გასაჩივრების უფლება სზაკ-ის 180-ე მუხლის შესაბამისად, ესე იგი აქტის ოფიციალურად გაცნობიდან 1 თვის განმავლობაში. აღნიშული დაცული იყო მოსარჩელის მხრიდან, ვინაიდან მას საგადასახადო შეტყობინება 2007 წლის 28 თებერვალს ჩაჰბარდა, სარჩელი კი 2008 წლის 28 მარტს აღძრა. საგადასახადო კოდექსის დანაწესთან შედარებით საკასაციო სასამართლომ კანონიერი ნდობის ინსტიტუტს მიანიჭა უპირატესობა, რომელიც პირს ადმინისტრაციული ორგანოს შეცდომისაგან იცავს. მოცემულ შემთხვევაში ეს შეცდომა არსებით შეცდომას წარმოადგენდა და ვადის განსაზღვრის მხრივ შეცდომაში შეჰყავდა პირი. სასამართლოს განმარტებით, ამ გარემოების გათვალისწინებით, პირი აღიჭურვებოდა კანონიერი ნდობით, რაც მას უფლებამოსილებას ანიჭებდა

გასაჩივრებინა აქტი იმ წესითა და ვადით, როგორც ეს ადმინისტრაციულმა ორგანომ განუმარტა.

საკასაციო სასამართლო ასევე მსჯელობს სზაკ-ის 52-ე მუხლის მეორე ნაწილზე, რომელიც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გასაჩივრების წესს მიემართება. მისი თქმით, სზაკ-ში არაა განსაზღვრული ამ ნორმის დარღვევის სამართლებრივი შედეგი, რაც საკანონმდებლო ხარვეზად უნდა იქნეს მიჩნეული. ამის გამო, სასამართლომ მიზანშეწონილად მიიჩნია, ადმინისტრაციული სამართლის დოგმატიკის საფუძველზე ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლის ანალოგიის გამოყენება, რომელიც გასაჩივრების 1 წლიან ვადას ითვალისწინებს, როდესაც მხარეს არ ეცნობა გასაჩივრების უფლების შესახებ. თუმცა მოცემულ დავაში სასამართლომ საჭიროდ არ ჩათვალა კანონის ანალოგიის გამოყენება, ვინაიდან მოსარჩელის მხრიდან დაცული იყო საგადასახადო შეტყობინებისათვის განსაზღვრული გასაჩივრების 1 თვიანი ვადა.

III. კომენტარი

განჩინებაში ხაზგასასმელია ორი ასპექტი: კანონიერი ნდობისა და სასკ-ის 12.2 მუხლი, ანალოგიის გამოყენების ჭრილში.

1. მხარის კანონიერი ნდობა

ქართული ადმინისტრაციული კანონმდებლობა გერმანული კანონმდებლობის მნიშვნელოვან გავლენას განიცდის, რაც კანონიერი ნდობის პრინციპის ნაწილშიც მნიშვნელოვნად ჩანს. კანონიერი ნდობის პრინციპი კონსტიტუციური რანგის პრინციპია,² რომელიც უშუალოდ გამოხატულებას ადმინისტრაციულ სამართალში ჰპოვებს. ქართულ ადმინისტრაციულ სამართალში იგი სზაკ-ის მე-9, მე-60¹ და 61-ე მუხლებშია რეგულირებული და 3 შემთხვევას მოიცავს: 1. როდესაც პირს კანონიერი ნდობა ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირების შედეგად წარმოეშვა 2. უკანონო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობისას და 3. კანონიერი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადებისას.

გერმანულ ადმინისტრაციულ სამართალში კანონიერი ნდობის წარმოშობის საფუძველი შეიძლება გახდეს: 1. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი; 2. დამატებითი პირობები; 3. დროებითი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი; 4. ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის სხვა დანარჩენი ფორმები: ა) ადმინისტრაციული ხელშეკრულებ-

² გერმანიაში კანონიერი ნდობის პრინციპი სამართლებრივი სახელმწიფოს არსებითად შემადგენელ ნაწილად განიხილება იხ: BVerfGE 30,392 <403>; 43,242 <286> ნორმატიული ბაზის შედარებით კი ანალოგიურად, იმავს თქმა შეგვიძლია საქართველოზეც.

ბა; ბ) თანხმობა/დაპირება; გ) ცნობა; დ) ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის ფაქტობრივი ფორმები.³

მოცემულ საქმეში სასამართლო კანონიერი ნდობის წარმოშობას გასაჩივრების ვადაზე ადმინისტრაციული ორგანოს წერილობით მითითებას უკავშირებს, რაც სიტყვასიტყვითი განმარტებით, ქართული საკანონმდებლო მოწესრიგების არც ერთ სტანდარტულ შემთხვევაში არ ჯდება. დასადგენია, რამდენად მიზანშეწონილი იყო სასამართლოს მხრიდან მსგავსი განმარტება (გადაწყვეტილებაში არ ვხვდებით კონკრეტულ ნორმაზე მითითებას, არამედ ზოგადად, პრინციპზე). ამოსავალი წერტილი კანონიერი ნდობის არსია, რომელიც როგორც უკვე აღინიშნა, პირს ადმინისტრაციული ორგანოს შეცდომისაგან იცავს. ამდენად, მისი კონსტიტუციური და ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი მნიშვნელობა დამოუკიდებელია იმისგან, თუ კონკრეტულად რომელ საქმიანობის საჯარო-სამართლებრივ მდგომარეობაში (ფორმაში) იმყოფება ადმინისტრაციული ორგანო.⁴ მისასაღებელია, როდესაც სასამართლო ნორმას სიტყვასიტყვით არ განმარტავს და კანონიერი ნდობის ინსტიტუტს მარწუხების ქვეშ არ აქცევს. შედეგად, პირის სასარგებლოდ იყენებს ისეთ პრინციპს, რომელსაც ზურგს კონსტიტუცია უმაგრებს.

აღნიშნულ საქმეში ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მითითებული გასაჩივრების ვადა აღემატებოდა საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილ ვადას. ესე იგი, ადმინისტრაციულმა ორგანომ თავისი შეცდომით პირს ვადა გაუხანგრძლივა. გასათვალისწინებელია შემთხვევა, როდესაც შეცდომის შედეგად პირიქით, ვადა მცირდება. მაშინ არარელევანტური იქნება კანონიერი ნდობის პრინციპზე მითითება და პირს უნდა შეეძლოს იდავოს გასაჩივრების ვადის ხანგრძლივობაზე (საჭიროების შემთხვევაში), რა დროსაც სპეციალური კანონმდებლობის დანაწესი უპირატესი იქნება.

2. სასკ-ის მე-12 მუხლის ანალოგია

ვიდრე უშუალოდ ანალოგიის გამოყენებას შევხებოდეთ, პირველ რიგში, დასადგენია გასაჩივრების წესის შე-

სახებ მითითების ადგილი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონიერების ნაწილში, კერძოდ, ფორმალური კანონიერების ფაკულტატიური თუ სავალდებულო ნაწილია იგი.

გერმანულ ადმინისტრაციულ სამართალში გასაჩივრების წესის შესახებ განმარტება (Rechtsbehelfsbelehrung) არ წარმოადგენს ადმინისტრაციული აქტის ფორმალური კანონიერების ნაწილს. იგი გამოხატულია, როგორც ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის (VwGO) განსაკუთრებული ფორმის მოთხოვნა, რომლის ნაკლოვანებაც ადმინისტრაციული აქტის უკანონო-ბასთან არაა დაკავშირებული.⁵ VwGO-ის 58-ე პარაგრაფის მეორე აბზაცის შესაბამისად, გასაჩივრების წესის შესახებ განმარტების გამოჩენის ან შეცდომით განმარტების შემთხვევაში საჩივრის შეტანის 1 თვიანი ვადა 1 წლამდე ხანგრძლივდება.⁷ აღსანიშნავია, რომ საქართველოსგან განსხვავებით გერმანიაში ადმინისტრაციული საჩივრის ინსტიტუტი ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსითაცაა მოწესრიგებული,⁸ ამ საკითხთან მიმართებით გერმანიაში საერთოდ არ დგას ანალოგიის გამოყენების საჭიროება, ვინაიდან საკანონმდებლო რეგულირება სახეზეა.

ქართულ დოგმატიკაში, მართალია, გასაჩივრების წესზე მითითება აქტის ფორმალური კანონიერების კრიტერიუმად განიხილება, თუმცა მისი დარღვევის შემთხვევაში, გერმანიის მსგავსად, გასაჩივრების ვადა 1 წლამდეა გახანგრძლივებული.

როგორც უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება/ განჩინებაშია ნათქვამი, ანალოგიის გამოყენების საჭიროება საკანონმდებლო ხარვეზმა განაპირობა, ვინაიდან სზაკ-ში დარღვევის სამართლებრივი შედეგი არაა მოცემული.

თუ იმ მსჯელობას განვაავითარებთ, რომ გასაჩივრების წესზე მითითება აქტის ფორმალური კანონიერების კრიტერიუმი, მაშინ წინ წამოიწევეს სზაკ-ის 60¹ მუხლი, რომლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, "ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ბათილია, თუ იგი ეწინააღმდეგება კანონს ან არსებითად დარღვეულია მისი მომზადების ან გამოცემის კანონმდებლობით დადგენილი სხვა მოთხოვნები." ნორმის ანალიზი ცხადყოფს, რომ მატერიალური კანონიერების დარღვევა იმთავითვე აქტის ბათილობას იწვევს, თუმცა ფორმალური კანონიერება, ესე იგი, აქტის მომზადების ან გამოცემის კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნის და-

³ იხ: Fuhmanns, Vertrauensschutz im deutschen und österreichischen öffentlichen Recht, eine rechtsvergleichende Untersuchung unter Berücksichtigung des Vertrauensschutzes im Europäischen Gemeinschaftsrecht, Gießen 2004, SS.70-76 <http://geb.uni-giessen.de/geb/volltexte/2005/2209/pdf/FuhrmannsAchim-2005-05-30.pdf> (11.09.2019).

⁴ ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის საჯარო სამართლებრივი ფორმის ქვეშ მოიაზრება ყველა ის საქმიანობა, რომელიც ემსახურება ადმინისტრაციული ორგანოს საჯარო სამართლებრივი მიზნების შესრულებას (მაგ. ინდ.აქტი, რეალაქტი, ადმინისტრაციული ხელშეკრულება). მოცემულ კონტექსტში გამოყენებულია იმ დატვირთვით, რომ კანონიერი ნდობა ნებისმიერ ასეთ ფორმაში შეიძლება წარმოიშვას.

⁵ "თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი" - სზაკ 180.1 -ის შესაბამისად.

⁶ Ergbuth, Allgemeines Verwaltungsrecht mit Verwaltungsprozess- und Staatshaftungsrecht, 3. Aufl. 2009, §14 Rn.24.

⁷ იქვე. იხ, ასევე: Deterbeck, Allgemeines Verwaltungsrecht mit Verwaltungsprozessrecht, 17. Aufl. 2018, Rn. 586.

⁸ იხ: ადმინისტრაციული წარმოების შესახებ კანონის (VwVfG) 79-ე პარაგრაფი.

⁹ იხ: პ. ტურავა, ზოგადი ადმინისტრაციული სამართალი, თბილისი 2016, 113-14.

რღვევა, აპრიორი უკანონობაზე არ მიუთითებს, არამედ აუცილებელია, სახეზე გვექნოდეს არსებითი დარღვევა. გასარკვევია, რამდენად ჯდება გასაჩივრების წესის მიუთითებლობა ან ხარვეზი არსებითი დარღვევის ცნებაში. ამაზე პასუხი უარყოფითი უნდა იყოს შემდეგი გარემოების გამო: არსებითი დარღვევა მოასწავებს იმაზე – რომ არა ეს დარღვევა, ადმინისტრაციული ორგანო სავარაუდოდ სხვა გადაწყვეტილებას მიიღებდა. მაგალითისთვის, თუ დარღვეულია საქმის ყოველმხრივ გამოკვლევის პრინციპი,¹⁰ ასეთ დროს სასამართლო სასკ-ის 32-ე მუხლის მეოთხე ნაწილის შესაბამისად, სადავო საკითხის გადაწყვეტლად ბათილად ცნობს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს და ადმინისტრაციულ ორგანოს ავალებს, ამ გარემოებათა გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ გამოსცეს ახალი აქტი.

ვხედავთ, რომ სზაკ-ით ნამდვილად არაა განსაზღვრული დარღვევის სამართლებრივი შედეგი და უმენაესი სასამართლოს არგუმენტაცია ამის თაობაზე სწორია. თუმცა გვაძლევს კი მხოლოდ ხარვეზის არსებობა ანალოგიის გამოყენების შესაძლებლობას?! საკითხს სხვადასხვა პასუხი მოეძებნება გერმანული და ქართული სამართლის მიხედვით. მართალია, ზემოთ უკვე დავინახეთ, რომ გერმანიაში საკანონმდებლო ხარვეზი არ იყო სახეზე და საპროცესო კანონმდებლობა პირდაპირ მიემართებოდა განსახილველ შემთხვევას, თუმცა კვლევის მიზნებისთვის დავუშვათ ხარვეზის ჰიპოთეტურად არსებობა.

გერმანიაში ანალოგიის გამოყენებისათვის საჭიროა ორი კრიტერიუმის: დაუგეგმავი რეგულირების ხარვეზისა¹¹ და მსგავსი სიტუაციის არსებობა.¹² თუ ამას ჩვენს შემთხვევას მოვარგებთ, საკანონმდებლო ხარვეზის არსებობა უკვე დადგენილია. რაც შეეხება დაუგეგმავ ხარვეზს, სავარაუდოდ, ეს კომპონენტაც სახეზე უნდა იყოს. დაუგეგმავი ხარვეზის დროს, კანონმდებელს გამორჩენილი უნდა ჰქონდეს ამ შეთხვევის მოწესრიგება და შესაბამისად გამოირიცხოს მისი განზრახ დიად დატოვება.¹³ როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ქართული ადმინისტრაციული კანონმდებლობა გერმანიის მნიშვნელოვან გავლენას განიცდის. სავარაუდოდ, ქართველმა კანონმდებელმა VwGO-დან ნორმა (58-ე პარაგრაფის მეორე აბზაცი) დაუფიქრებლად გადმოიღო და ის არ გაითვალისწინა, რომ ადმინისტრაციული სა-

ჩივარი მხოლოდ სზაკითაა რეგულირებული და სასკ-ის მე-12 მუხლის მე-2 ნაწილი მას პირდაპირ ვერ შეესატყვისებოდა. რაც შეეხება მსგავს სიტუაციას, ვინაიდან სასამართლო აქტიც და ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტიც გასაჩივრების წესის მიუთითების ხარვეზს განიცდის, ეს კომპონენტაც სახეზეა. ამდენად, თუ მხედველობაში მივიღებთ ანალოგიის გამოყენების გერმანულ რეგულირებას, სასკ-ის მე-12 მუხლის ანალოგიის გამოყენება სწორი იქნება.

რაც შეეხება ქართულ მოწესრიგებას, ანალოგიის გამოყენებას „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი არეგულირებს. უმენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება/განჩინება 2009 წლის 17 მარტით თარიღდება, რა დროსაც „ნორმატიული აქტების შესახებ“ კანონის 1996 წლის რედაქცია მოქმედებდა. ამიტომ განხილული იქნება, როგორც თავდაპირველი ისე, ახლანდელი საკანონმდებლო რეგულირება, ვინაიდან უმენაესი სასამართლო მე-12 მუხლის ანალოგიას შემდგომი წლების გადაწყვეტილებებშიც იყენებს.¹⁴

„ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს კანონის 1996 წლის რედაქცია ანალოგიის გამოყენებას 27-ე მუხლში ითვალისწინებდა, რომლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად, „კანონში პირდაპირ გაუთვალისწინებელი კერძო-სამართლებრივი ურთიერთობის მოსაწესრიგებლად გამოიყენება ყველაზე უფრო მსგავსი ურთიერთობის მარეგულირებელი სამართლის ნორმა (კანონის ანალოგია)“. დასახელებული ნორმა საერთოდ არ ითვალისწინებდა ანალოგიის გამოყენებას საჯაროსამართლებრივ ურთიერთობებში, რაც ქმნიდა იმის შთაბეჭდილებას, რომ ადმინისტრაციულ სამართალში, რომელიც საჯარო სამართლის ნაწილს წარმოადგენს, ანალოგიის გამოყენება იკრძალება. ამ ხარვეზის აღმოფხვრას თითქოსდა შეეცადა 2009 წელს მიღებული იმავე სახელწოდების აწ უკვე ორგანული კანონი. მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტის მეორე წინადადებაში ჩაიწერა, რომ „საჯაროსამართლებრივ ურთიერთობებში კანონის ანალოგია გამოიყენება მხოლოდ კანონით პირდაპირ გათვალისწინებულ შემთხვევებში და დადგენილი წესით.“ შედეგად, აუცილებელი გახდა ორი კუმულაციური წინაპირობის, კანონით პირდაპირი გათვალისწინებული შემთხვევისა და დადგენილი წესის არსებობა.¹⁵ გასაჩივრების წე-

¹⁰ სადისკუსიოა, კონკრეტულად რომელ ნაწილში უნდა განვიხილოთ საქმის ყოველმხრივ გამოკვლევის პრინციპი, ფორმალური თუ მატერიალური კანონიერების ეტაპზე. მართალია იგი ადმინისტრაციული წარმოების ნაწილშია მოთავსებული, თუმცა ვინაიდან მისი მამოძრავებელი პრინციპია, აზრსმოკლებული არ იქნება თუ მატერიალური კანონიერების ეტაპზე მოხდება მისი განხილვა, სამართლის სხვა პრინციპებთან ერთად. შუად: Ergbuth, Allgemeines Verwaltungsrecht mit Verwaltungsprozess- und Staatshaftungsrecht, 3. Auflage, 2009, §14 Rn. 17.

¹¹ იხ: BVerfGE 82, 6, 13; 116, 69, 83.

¹² იხ: BVerfGE 116, 69, 84.

¹³ იხ: BVerfGE 82, 6, 12.

¹⁴ იხ: სუსგ, საქმის ნომრები ბს-732-728(2კ-17)09.11.2017, ბს-226-223(2კ-14) 23.09.2014, ბს-168-162(კს-09) 28.04.2009.

¹⁵ საინტერესოა ანალოგიის გამოყენება სისხლის სამართალში. მატერიალურ ნაწილში გამოთვალისწინებულ მიჩნევა სისხლის სამართლის კოდექსის 32-ე და 38-ე მუხლები, მართლწინააღმდეგობისა და ბრალის გამოძიების ვეკანონური გარემოებები, რომელთა საფუძველზეც ანალოგია მხოლოდ პირის სასარგებლოდ გამოიყენება. იხ: მ. ტურავა, სისხლის სამართალი ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მეცხრე გამოცემა თბილისი 2013, 34.

სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-2 მუხლის მესამე ნაწილის შესაბამისად, სისხლის სამართლის საპროცესო ნორმის ანალოგიით გამოყენება დასაშვებია, თუ ამით არ იზღუდება

სის განმარტების შესახებ ანალოგიის გამოყენების კანონ-სმიერი მითითება არ გვაქვს. ამდენად, თუ „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მითითებას გავყვებით, უზენაესმა სასამართლომ ანალოგია არასწორად გამოიყენა.

მიუხედავად სასამართლოს მსჯელობის ხარვეზისა, რა შეიძლება იყოს გამოსავალი? ერთია, რომ გასაჩივრების წესის შესახებ განმარტების დარღვევა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილობის საფუძვლად ვერ გამოდგება და მეორე, ანალოგიის გამოყენებას ძალიან შეზღუდულია, რაც თავად საჯარო სამართლის სპეციფიკიდანაც შეიძლება აიხსნას, ვინაიდან კერძო სამართალში კერძო ავტონომიის პრინციპიდან გამომდინარე, მეტ თავისუფალ სივრცეს ვხვდებით.¹⁶

იურიდიულ მეცნიერებაში სამართლის მეთოდების გამოყენება საკმაოდ აქტუალურია და შეიძლება ითქვას, რომ იგი სასამართლო ხელისუფლების ძძღავრ იარაღად იქცა. მართალია, უზენაესი სასამართლო ამ განჩინებაში არ ცდილობს, არგუმენტაციულად დაგვანახოს რაიმე გზა, რომლითაც ანალოგიის გაუკვალავ ბილიკებს გაიკვალავდა, თუმცა იქნებ ნორმის განმარტების მეთოდებში ვეძიოთ სწორ პასუხს?!¹⁷

განმარტება „contra legem“-ის მეშვეობით შესაძლებელს ხდის კანონის სიტყვასიტყვითი ჟღერადობისგან გვერდის ავლასა და მისი შესწორებას იმ შემთხვევაში, როდესაც კანონს აშკარა და უაზრო შედეგებისკენ მივყავართ.¹⁸ მოსამართლეს მგავსი განმარტების ფარგლებში დიდი სიფრთხილე მართებს, რათა ნორმის კონსტიტუციურობის ფარგლებში არ გადაიჭრას.

„Contra legem“ არ ნიშნავს, რომ კანონი არაკონსტიტუციურია, არამედ ძალიან ვიწრო კაზუსტურ შემთხვევაში მისი პირდაპირი, სიტყვასიტყვითი განმარტება მთლიანობაში კანონმდებლის ნებას ვერ გამოხატავს. ამდენად,

იგი არაა მოწოდებული, კანონშემდარდებელი მოსამართლე კანონშემოქმედად აქციოს. ქართული სასამართლოების პრაქტიკაში ვხვდებით „Contra legem“ განმარტების გამოყენების ძალიან საინტერესო შემთხვევას – 2015 წელს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიამ მიიღო გადაწყვეტილება, რომლის მიხედვითაც სააქტო ჩანაწერში სუროგატი დედების მიერ სხვადასხვა დღეს გაჩენილი ტყუპების დაბადების თარიღად ერთი კალენდარული დღე დაფიქსირდება.¹⁹

ჩვენს შემთხვევაში კანონმდებლის ნება ცალსახაა, როდესაც ის საჯარო სამართალში ანალოგიის გამოყენებას მხოლოდ განსაზღვრულ შემთხვევებში აცხადებს ნებადართულად. საკანონმდებლო ხარვეზი ადმინისტრაციულ სამართალში არასდროსაა გამორიცხული და ცხადია, ეს მხოლოდ გასაჩივრების ვადებს არ ეხება. ამდენად, სისტემატიზაციისათვის უმჯობესი იქნება, თუ „ნორმატიული აქტების შესახებ“ კანონის მე-5 მუხლი სხვაგვარად ფორმულირდება ან ანალოგიის გამოყენებას სზაკ და სასკ გაითვალისწინებენ, წინააღმდეგ შემთხვევაში პირი ვერ განახორციელებს სამართლიანი ადმინისტრაციული წარმოებისა და სამართლიანი სასამართლოს კონსტიტუციურ უფლებას.

IV. დასკვნა

განჩინების ანალიზის შედეგად გამოიკვეთა, რომ კანონიერი ნდობის ნაწილში სასამართლოს მსჯელობა სწორია. ამდენად, თუ ადმინისტრაციულმა ორგანომ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს გასაჩივრების არასწორი ვადა მიუთითა, აღნიშნულის მიმართ პირს კანონიერი ნდობა წარმოეშობა და აქტის გასაჩივრება სწორედ მითითებული დროის განმავლობაში შეეძლება (გამონაკლისია შემცირებული ვადის მითითება).

რაც შეეხება გასაჩივრების წესის შესახებ მიუთითებლობას, სასამართლოს მხრიდან ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლის ანალოგიაზე მითითება, რომელიც უკვე მის შემდგომ გადაწყვეტილებებშიცაა

საქართველოს კონსტიტუციითა და საერთაშორისო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ადამიანის უფლებები და თავისუფლებები.

¹⁶ კერძო ავტონომია არ უნდა განვიხილოთ მხოლოდ ვიწრო ჭრილში, როგორც ცალკეულ სუბიექტზე მიდევანებადი უფლება, რასაც საკანონმდებლო მოცემულობაც ამყარებს. მართალია, უშუალოდ კერძო სამართლის სუბიექტები მოქმედებენ კერძო ავტონომიის ფარგლებში, თუმცა სასამართლო, როგორც შუალედური რგოლი ისევ მათსავე ურთიერთობის დასარეგულირებლად იყენებს ანალოგიას. ამდენად, ანალოგიის გამოყენების საფუძველს სწორედ მხარეთა შორის არსებული ურთიერთობის ფარგლები (ავტონომია) ქმნის.

თუმცა სპეციალური (საგამონაკლისო) ნორმების ანალოგიით გამოყენების აკრძალვას აქაც ვხვდებით. იხ: „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-5 მუხლის მესამე პუნქტი.

¹⁷ ერთმანეთისგან უნდა გავმიჯნოთ ანალოგიის გამოყენება და ნორმის განმარტება. მოცემულ შემთხვევაში ხდება არა ამ ორი ცნების აღრევა, არამედ იმ ნორმის განმარტება, რომელიც ანალოგიის გამოყენებას მიემართება.

¹⁸ რ. ციპელიუსი, იურიდიული მეთოდების მოძღვრება, ლ. თოთლაძის თარგმანი, რედ. მ. ტურავა, 2009, 100.

¹⁹ გ. ხუბუა, contra legem საქართველოს სახელით? <https://www.interpressnews.ge/ka/article/340147-contra-legem-sakartvelos-saxelit/> (07.09.2019)

ასახული, არასწორი უნდა იყოს და „პანაცეად“ ვერ გამოდგება. ამის თქმის საფუძველს გვაძლევს „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი. უმჯობესი იქნებოდა თუ უმენაესი სასამართლო კონსტიტუციური წარდგინებით მიმართავდა საკონსტიტუციო სასამართლოს. აქედან გამომდინარე კი შეიძლება ითქვას, რომ სასამართლომ მიზნის მიღწევის არასწორი საშუალება გამოიყენა.

პრობლემა სისტემური ხასიათისაა და მხოლოდ გასაჩივრების წესის მიუთითებლობის სამართლებრივი შედეგის ხარვეზს არ მიემართება, რამდენადაც საჯარო სამართალში და კონკრეტულად ადმინისტრაციულ სამართალში ანალოგიის გამოყენების აუცილებლობა ნებისმიერ დროს შეიძლება შეიქმნას. „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს ორგანული ამის მოწესრიგებას უშუალოდ დარგის კანონმდებლობას ანდობს, რომელსაც, როგორც ვხედავთ, სზაკ და სასკ ღიად ტოვებენ. სწორედ ამიტომ აქტუალურია საკანონმდებლო ცვლილება, რათა პირმა დაუბრკოლებლად განახორციელოს კონსტიტუციური უფლება.

თამარ შავგულიძე

სხვისი პირადობით სესხის აღება, როგორც თაღლითობის შემადგენლობა

1.სისხლის სამართლის კოდექსის 180-ე მუხლის (თაღლითობა) მიზნებისთვის, ყალბი მინდობლობით ან სხვა პირის პირადობის საშუალებით სესხის ხელშეკრულების დადებისა და თანხის მიღების შემთხვევაში დაზარალებულად უნდა ჩაითვალოს ის პირი, რომლის უძრავი ქონება დაიტვირთა იპოთეკით ამ სესხის უზრუნველყოფისთვის.

2.მთავარი პირადობის მოწმობით ქონებრივი უპირატესობის მიღება არ ქმნის სსკ-ის 208-ე მუხლის შემადგენლობას.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სისხლის სამართლის კოდექსის 180 II ა) III ბ), 208, 362-ე მუხლები

უმენაესი სასამართლოს 2017 წლის 20 ივნისის განაჩენი № 112აპ-17

I. ფაქტობრივი გარემოებები

2015 წლის 24 ოქტომბერს პირველმა ბრალდებულმა და მეორე ბრალდებულმა პირველი ბრალდებულის ძმის პირადობის მოწმობის გამოყენებით (რომელსაც მანამდე პირველი ბრალდებული ფარულად დაეუფლა) მიმართეს ნოტარი-

უსს და გააფორმეს იპოთეკით უზრუნველყოფილი სესხის ხელშეკრულება, რომლითაც დატვირთეს პირველი ბრალდებულის ძმის უძრავი ქონება, და მიიღეს თანხა გამსესხებლისგან. სესხის ხელშეკრულება დაიდო მეორე ბრალდებულსა და გამსესხებელს შორის.

იმავე წლის 27 ოქტომბერს მეორე ბრალდებულმა პირველი ბრალდებულის ძმის სახელით (მისი პირადობის გამოყენებით) გასცა მინდობლობა პირველ ბრალდებულზე, რომელსაც მიეცა მანამდე დატვირთული ქონების განკარგვის უფლება. პირველმა ბრალდებულმა მეორედ დატვირთა ძმის უძრავი ქონება იპოთეკით, გააფორმა სესხის ხელშეკრულება და მიღებული თანხით დაფარა 2015 წლის 24 ოქტომბერს გაფორმებული ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დავალიანება.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს განაჩენით, პირველი ბრალდებული დამნაშავედ იყო ცნობილი სისხლის სამართლის კოდექსის (შემდგომში: სსკ) 180 II ა) III ბ) (წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფის მიერ ჩადენილი თაღლითობა დიდი ოდენობით) მუხლით მხოლოდ პირველი დანაშაულებრივი ქმედების ეპიზოდისთვის, 362 II ბ) (ყალბი დოკუმენტის, ბეჭდის, შტამპის ან ბლანკის დამზადება, გასაღება ან გამოყენება, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი გამოიწვია) მუხლით დანაშაულებრივი ქმედების ორივე ეპიზოდისთვის და გამართლდა სსკ-ის 180 II ა) III ბ) მუხლით წარდგენილ ბრალდებაში პირველი დანაშაულებრივი ქმედების ეპიზოდისთვის. მეორე ბრალდებული სასამართლომ დამნაშავედ ცნო სსკ-ის 180 II ა) III ბ) (წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფის მიერ ჩადენილი თაღლითობა დიდი ოდენობით), 362 II ბ) (ყალბი დოკუმენტის, ბეჭდის, შტამპის ან ბლანკის დამზადება, გასაღება ან გამოყენება, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი გამოიწვია) მუხლებით მეორე ეპიზოდისთვის, სსკ-ის 362 I მუხლით პირველი ეპიზოდისთვის და უდანაშაულოდ იყო ცნობილი პირველი ეპიზოდისთვის სსკ-ის 180 II ა) III ბ) (წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფის მიერ ჩადენილი თაღლითობა დიდი ოდენობით) მუხლით წარდგენილ ბრალდებაში.

განაჩენი სააპელაციო წესით გაასაჩივრეს პროკურორმა და მეორე მსჯავრდებულის ინტერესების დამცველმა ადვოკატმა. პროკურორის განმარტებით, თუკი სასამართლომ მეორე ეპიზოდში დადასტურებულად მიიჩნია მსჯავრდებულთა მიერ თაღლითობის ჩადენა, დაუსაბუთებელია სასამართლოს გადაწყვეტილება იმავე ქმედებისათვის იმავე ეპიზოდში მათი გამართლების შესახებ მხოლოდ იმ საფუძვლით, რომ იპოთეკარს თანხა დაუბრუნდა. სასამართლოს უნდა გაეთვალისწინებინა, რომ ჩადენილია ორი ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელი დანაშაული. პროკურორმა ასევე განმარტა, რომ მეორე მსჯავრდებულის მიმართ საქართველოს სსკ-ის 362 II ბ) მუხლით (ყალბი დოკუმენტის, ბეჭდის, შტამპის ან ბლანკის დამზადება, გასაღება ან გამოყენება, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი გამოიწვია) წარდგენილი ბრა-